

ЦОНЧО РОДЕВ
СЪКРОВИЩЕТО НА
ЛИЗИМАХ

chitanka.info

СЪКРОВИЩЕТО НА ЛИЗИМАХ^[0]

На Иван Гълъбов

*„На този бряг се намира и носът Тиризис,
укрепено място, където едно време Лизимах
криел своите съкровища.“*

Страбон

Съгласете се, че когато един мъж е на 32 години, научен сътрудник е по археология и звучното му име Камен Страшимиров може да се прочете под десетина признати за „много сериозни“ научни трудове, някак си е неудобно да бъде наричан с ученическия му прякор Пъчо. Пъчо — това звучи несериозно и прекалено напомня за онова момче, което някога беше юношески шампион по бокс. И все пак понякога си мисля, че ако нямаше хора, за които не съм престанал да бъда само Пъчо, никога не бих преживял необикновеното приключение в чудната пещера, не бих видял фантастичното съкровище, пред което гробницата на Тутанкамон не е нищо повече от стая с детски играчки, и предстоящите огромни разкопки „под ръководството на нашия млад, но извънредно вещ археолог Камен Страшимиров“, както пишат напоследък вестниците, никога не биха се състояли.

Но нека не философствувам повече и да пристъпя към моя разказ.

И тъй, преди точно две години в един късен следобед телефонът в кабинета ми иззвъня. Вдигнах слушалката и чух един непознат глас:

— Ей, Пъчо, ти ли си, старо момче?

Това свойско обръщение ме смути и затова казах официално:

— Да, на телефона е Камен Страшимиров. С кого говоря?

— Е, хайде, не бъди толкова важен — засмя се гласът. — Нима си забравил за Мишо или пък белегът на главата ти се е вече изличил?

Спомних си веднага естествено. Мишо (или Михаил, както искате) беше мой съученик, шест години сме делили един чин и наистина на него дължа един неестетичен белег, който сега, като ерген с намерения за женитба, старателно крия с прическата си. Когато завършихме университета, той постъпи в Народната милиция и скоро достигна чин капитан. Но професиите ни бяха толкова различни, че от няколко години, без да загубим приятелството си, просто престанахме да се срещаме.

— Не губи време — рече той, след като разменихме обичайните поздравления. — Приготвил съм ти малка изненада. Идвай бързо!

В тона му имаше нещо, което неудържимо подразни любопитството ми. И само след четвърт час вече влизах в кабинета му. Мишо ме посрещна сърдечно, но аз не го и видях — на бюрото му стоеше статуйка, около 30 см висока, представляваща човек или човекоподобно същество, настанено на тържествен трон. Смаян, хипнотизиран, замръзнал от удивление, аз гледах статуйката, неспособен да издам какъвто и да е звук.

— Знаеш ли — проговорих аз най-сетне, — това... това е нещо изключително! — гласът ми бе станал неузнаваем. — Не мога да се закълна, но вероятно е копие от онази прочута златна статуя на вавилонския бог Мардук, за която старият Херодот разказва, че била излята от чисто злато и тежала цели 24 тона!

— Е, тази не е чак толкова тежка, но и тя е златна. Пет килограма злато от двадесет карата!

— Изключително! Невероятно! — повтарях несвързано аз, като не смеех да докосна с пръсти статуята. — Светът не познава подобно нещо. Обзалагам се, че директорите на музеите в Лондон, Париж, Ленинград и Берлин ще умрат от завист, като научат...

— За един човек на науката много преувеличаваш — присмя се Мишо, после добави сериозно: — И представи си, Пъчо, тази статуя е

продадена само срещу цената на златото, от което е направена.

Ето какво ми разказа старият приятел. При излизане от страната един чужденец декларира статуетката и я показал на митничарите. Летовник в курорта „Златни пясъци“, чужденецът разказа, че един българин се запознал с него и сам му предложил статуетката като цената очевидно била съвсем „на сметка“. Търговец на вина от Д., той не разбирал нищо от изкуство, а още по-малко от антично, но взел статуетката „като сувенир от България“. Направени били бързи справки, скоро се намерили свидетели, които напълно потвърдили думите на търговеца. С това нещата приключили и злополучният летовник още със следващия самолет отпътувал за родината си.

Органите на милицията направили проучвания, за да открият тайнствения търговец на златни статуетки, но данните, с които разполагали, били твърде оскъдни. Чужденецът можал да каже само, че този човек бил „между 30 и 35 години, черноок, висок, говорещ завалено немски“, а това било съвсем недостатъчно, за да бъде открит човекът.

— Всичко това е много странно — казах аз, след като внимателно изслушах разказа на Мишо. — Странно от гледна точка на археологията. Статуетката произлиза от една цивилизация, достигнала своя разцвет около хиляда години преди нашата ера и която никога не е била във връзка с нашите земи. Набополасар, Навуходносор и другите велики царе на древния изток никога не са поглеждали толкова далеч на север. И това прави находката още по-необяснима.

— Може би случайност?

— Преди година бих отговорил веднага с „да“, но сега...

— Защо, какво се е променило?

Не можех да му обясня само с две думи, затова се настаних удобно в креслото и запалих цигара.

— Ти знаеш, Мишо, че у нас има магазини, в които чудесни стоки могат да се купуват със заплащане в злато. Е добре, в последната година в един от тези магазини отива човек, който купува някаква вещ, заплаща я с шепа стари златни монети и си отива. До тук няма нищо необикновено. Но ето че касиерът в магазина, културен и образован човек, се интересува от монетите и ги показва в най-близкия музей. Оказват се извънредно редки нумизматични находки — освен познатите монети, сечени от Александър Велики, между тях се

намират и няколко от асирийски, вавилонски, финикийски и персийски произход, каквито у нас не са намирани, пък и в света са познати само отделни екземпляри. Монети от Салманасар IV, Тиглатпаласар III, Синахериб Бесния^[1], Кир, Дарий^[2] — знаеш ли какво означава това?

— Нямам никаква представа — призна чистосърдечно Мишо.

— Това означава — продължих аз, — че всички археолози замръзнаха от удивление и възторг, а всичките ни досегашни знания за връзките на нашите земи със страните на древния изток отидоха по дяволите. И ето, сега на бюрото ти се мъдри една статуетка, произхождаща от Вавилон. Може ли това да се нарече случайност?

— Хм-м — изсумтя Мишо. — Работата става наистина интересна.

— Разбираш ли? Тази статуйка потвърждава, че неизвестно кога някъде в страната е открита находка, за която не е било съобщено по установения ред. И аз няма да се успокоя, с нищо друго няма да се занимавам, докато не намеря откривателя на находката и тя самата не се озове в музея.

— Bravo! — изръкопляска Мишо. — Ето едно решение, което много подхожда на боксьора Пъчо и твърде малко на буквояда Камен Страшимиров.

И така от този ден нататък аз нямах друга мисъл, друг стремеж, освен да откроя тайната на необикновената находка.

От Мишо научих колко пъти и в кои магазини в страната са представяни подобни монети. Бяха всичко девет случая: три във Варна, пет общо в Североизточна България и един в София. После влязох във връзка със съответните власти и издействувах нареждане до всички магазини, в които се купува със злато, при представяне на монети или други предмети от малоазиатски произход (за целта изготвих една подробна инструкция), да изискват името на продавача.

Три месеца по-късно получих първото съобщение — в Русе бе продадена лека кола „Волга“ срещу злато от интересувания ме произход. Няма защо да ви казвам, че още на следната сутрин бях там. Можете да си представите какво изпитах, когато видях златото — осем плочки, покрити с клинопис, а още на първата открих името на Шамурамат, т.е. прочутата и увековечена в много книги вавилонска царица Семирамида!

Грешка в името на купувача не можеше да има — фактурата бе съставена по данните от паспорта му. И в книгата прочетох: Мирон Хаджиколев, живущ на ул. „Червеноармейска“ №63 във Варна.

Разбира се, следващият изгрев на слънцето ме завари във Варна. Направих няколко бързи справки. Да, Мирон Хаджиколев, собственик на малко ателие за ремонт на велосипеди, от два дни гордо се возеше в новата си кола, а в магазина за продажба срещу злато си спомниха, че една от трите покупки с асиро-вавилонски монети е била на Хаджиколев — преди половин година той се бе снабдил с телевизор.

Отидох във велосипедното ателие, пред което един човек в син работен комбинезон лъскаше „като огледало“ една новичка „Волга“. Приблжих се. Човекът при колата беше на възраст колкото мене, висок и черноок. Почаках да се успокоя и го заговорих:

— Търся Мирон Хаджиколев.

Човекът ми хвърли един бърз, небрежен поглед и продължи да лъска и без това блестящата никелирана броня на радиатора.

— Аз съм, но сега не мога да се занимавам с нищо. Имам работа.

— И все пак трябва да поговорим — настоях аз.

Изглежда нещо в гласа ми го озадачи, защото той вдигна глава, обърна се към мене и, докато бършеше зацапаните си ръце, внимателно ме огледа от главата до петите.

— Само ако е за нещо важно — подхвърли той изпитателно.

— Касае се за старинно злато — натъртих аз многозначително.

Мирон Хаджиколев се поколеба за секунда, после захвърли парцала, с който бършеше ръцете си, и с жест ме покани да го последвам. Влязохме в дюкянчето, седнахме и той ме изгледа очаквателно.

— Преди половин година вие сте купили телевизор, а само преди три дни — кола — започнах. — И в двата случая сте заплатили в злато.

— Напълно вярно — потвърди той спокойно и дори малко нахално. — Е, какво от това? Нима има нещо незаконно?

— Напротив, всичко е напълно законно. Но да се продава злато, и то произведение на изкуството, на чужденец, е вече нарушение на закона.

Той не промени тона си, само в очите му трепна загриженост, когато каза:

— Не разбирам за какво говорите.

— Ще разберете — подхвърлих. — По наша молба чужденецът ще бъде след два дни тук и твърде лесно ще познае продавача на статуйката.

Хаджиколев замълча за минута. По бръчките на челото му отгатнах, че в мисълта си той бързо преценяваше думите ми. Не, не се улови. Той беше много хитър, за да се хване на такава плитка уловка.

— Не виждам какво общо имам с тази работа — каза той дръзко и аз веднага разбрах, че ролята на Шерлок Холмс не е подходяща за мене. Налагаше се да сменя тактиката.

— Вижте какво, Хаджиколев. Да говорим искрено. Аз съм археолог. Нали знаете какво значи тази дума? — Той потвърди с кимване на глава. — Златото, с което сте купили колата и телевизора, има изключително важно значение за науката. Няма да ви обяснявам подробно. Важното е, че то произлиза от далечни държави, съществували преди 2500–3000 години, за които археологическата наука проявява особен интерес.

— Много хубаво — каза той с насмешка. — Златото е в магазините. Вземете го и правете с него каквото искате.

— То е вече у нас — продължих търпеливо. — Значението му е много голямо и това ни кара да мислим... за значението на цялата находка, от която то произлиза. — Очаквах, че събеседникът ми тук ще отговори нещо, но той предпочете да мълчи. — Да предположим, че при щастлив случай сте попаднали на рядко имане. Ако го предадете на държавата, вие ще получите веднага едно чувствително възнаграждение...

— Да — присмя се Хаджиколев, — една десета от стойността, както се полага по закон, а иначе цялото ще бъде мое.

— Но ще го имате като крадец, ще се криете, ще използвате нечестни начини, за да го продавате. А ако го съобщите, вие със законна гордост ще си получите възнаграждението и името ви ще влезе в страниците на науката. Кое е за предпочитане?

— Тези приказки са излишни — отсече той. — Не съм намирал никакво имане. Това злато го имам от покойния си баща, който пък го имал от своя баща. Изхарчих го всичкото, повече нямам. Край!

Нямаше какво, отидох си. Но в мен остана непоколебимото убеждение, че именно Мирон Хаджиколев криеше тайната на ценната находка.

Обадих се на Мишо, разказах му всичко, споделих съмненията си и го помолих да организира проследяването на Хаджиколев. Той с право ме упрекна, че поради прибързаните ми действия шансовете за разясняване тайната са станали незначителни (естествено Мирон Хаджиколев щеше да бъде особено предпазлив след моето посещение), но обеща да направи необходимото. И наистина в продължение на цял месец милицията непрекъснато следи човека, но не откри нищо и в края на краищата прекрати наблюдението си. Така премина зимата и част от пролетта.

На десети юни миналата година ми съобщиха, че в Балчик се появила нова асирийска монета. Веднага заминах и се уверих, че тя е от същия източник. Научих, че е била продадена на музея от някой си бай Теню Слабака от село Българево. Разбира се, след час бях в селото.

Противно на името му, бай Теню се оказа плещест здравеняк, с изгоряло от слънцето лице и приветливо усмихнати очи. Седнахме на чаша вино и той ми разказа как монетата бе попаднала в ръцете му.

Бай Теню беше рибар от „тайфата“ на един от даляните близо до нос Калиакра. Това място често се посещавало от леководолази, любители на подводния свят. Ако не идвали с кораб, те наемали от рибарите лодка, правели спусканията си, като все търсели и все не намирали никакви стари потънали кораби, и после си отивали. Обикновено идвали по групи, но имало едно изключение. От около две години от време на време там се появявал един сам леководолаз („Висок колкото тебе, ама черен“, каза бай Теню Слабака), който наемал лодка, слизал за два-три часа под водата, после изплувал с напълнена торбичка в ръце, плащал и си отивал. Веднъж го попитали какво има в торбата и той смутолевил, че бил геолог и събирал камъни от дъното. Та същият този човек дошъл преди една неделя и пак се повторила същата история. Когато си тръгвал, той бил толкова весел, че подхвърлил една монета на бай Теню, който го бил извел с лодката, и извикал: „Това е за тебе! Да запомниш, кога сме вършили работа заедно.“ Погледнал бай Теню, в ръката му — жълтица. Разтъркал очи — жълтицата си е жълтица! Помислил, че е станала грешка, догонил човека и поискал да му върне жълтицата, но оня не приел. „Задръж я — рекъл. — Аз намерих няколко на дъното. Едната е за тебе.“ Помислил бай Теню, помислил, пък решил, че има нещо нечисто в тази работа и право в Балчик при уредника на музея.

Забравих да ви кажа, че и аз плащам данък на страстта към подводния спорт. Сега, докато слушах простичкия разказ на Слабака, първо ме поразиха думите, че човекът слизал за два-три часа под водата. Всеки подводен плувец знае, че ако слезе само на десетина метра дълбочина и дори да е с някой от най-големите по вместимост апарати, един леководолаз не може да престои повече от 50–60 минути.

Второто нещо, което ме поразил, беше, че ставаше дума за случка около нос Калиакра. Малко са местата по нашето крайбрежие, които имат богатата история на този суров и величествен нос. Още през VI век пр.н.е. милетски гърци са издигнали тук крепостта Тиризис, процъфтяла по-късно и под тракийско, римско (под името Акра Кастелум) и византийско владичество. Нашите прадеди я нарекли Калацерка, доукрепили я и тя станала една от най-здравите средновековни български твърдини по крайбрежието. Крепостта просъществувала да 1444 година, когато Владислав Варненчик я превзел и разрушил до основи. Но докато си припомнях тези известни неща, една внезапна мисъл блесна в съзнанието ми — та нали Страбон^[3] пишеше, че именно тук, на Калиакра, Лизимах криел съкровищата си? Кой друг, ако не този генерал на най-великия от всички завоеватели, кръстосал заедно с него цяла тогавашна Азия — от Хелеспонт до Персийския залив и от Александрия до реката Инд — кой друг, ако не той би могъл да пренесе в нашите земи богатствата на древните източни царства? Не е ли логично наследниците на Александър да са си поделили не само земите, но и съкровищата му?

Не се бавих много, за да взема решението си. По телефона поисках отпуската си (не бях ползвал и миналогодишната), помолих да ми бъде изпратен леководолазният ми апарат и се настаних в рибарската хижа на Суджас, където беше бай Тенювият далян.

Познавате ли местността Суджас? Не? Тогава вие не знаете може би най-прелестното кътче на крайбрежието ни. Суджас се намира на около един километър от Калиакра, на стръмния склон от Добруджанското плато към морето. Тук природата съвсем разточително е изсипала красотите си — смокини, лаври и други южни растения са пръснати между килими от пъстри полски цветя, от ръждивочервените скали бликат десетки студени изворчета, кристалнобистри поточета подскачат по камъните и ромонът им се

слива със сънното жужене на пчелите, а долу, в подножието, е най-синьото море, което някога съм виждал.

На даляна прекарах повече от два месеца. Няма да преувелича, ако кажа, че това са най-хубавите месеци в живота ми. Денем аз работех с рибарите, къпех се, разглеждах останките на старата крепост, четях и подреждах бележките си от последните разкопки, а вечер, когато се събирахме около огъня, над който къкреше и димеше рибята чорба, ние до късно си говорехме за русалки и морски чудовища, за бури и корабокрушения, за пирати и геройски подвизи. Не ме разбирайте погрешно — не за това бях останал тука. Въоръжен с апарата си, в първите десет дни аз пребродих дъното около носа. Естествено не бях повярвал в думите на Мирон Хаджиколев (според описанието тайнственият леководолаз не беше никой друг), че е намерил монетите на дъното. То е тинесто, меко и всеки по-тежък предмет бързо изчезва в него. Не, златото вероятно се намираще в някоя пещера или подмол, но колкото и да търсех, не можах да открия скривалището. И за мен не оставаше друго, освен да дебна ново идване на Хаджиколев.

Така премина отпуската. В последния ден, когато отчаян вече събирах багажа си и стягах куфарите, изведнъж чух гласа на бай Теню: — Камене! Хей, Камене! Онзи... човека с жълтиците...

Виждали ли сте как изскача дявол от бутилка? Да си призная и аз не съм, но мисля, че именно така изхвъркнах от хижата при тези думи.

Морето приличаше на разтопено сребро. Нито една вълничка не надипляше огледалната му повърхност. А там, близо до носа, една лодка (червената „Сирена“ на съседния далян) спокойно се хлъзгаше по водата. Вдигнах бинокъла и я огледах. Нямах съмнение — в лодката беше Мирон Хаджиколев с леководолазен апарат на гърба и с маска над очите.

За минута пренесох моя апарат в лодката на бай Теню, легнах по корем на дъното, а рибарят натисна здраво греблата.

— Карай, бай Теню — виках аз, — карай, пък нека се строшат греблата. И щом видиш, че човекът се спусне във водата, кажи ми.

След няколко минути лодкарят ме предупреди, че „човекът с жълтиците“ скочил във водата. Изправих се, грабнах бинокъла и, докато Слабака продължаваше яростно да тегли греблата, започнах да следя въздушните мехури, които излизаха от апарата на Хаджиколев и

чертаеха пътя му. Виждах ги до някое време, после изведнъж ги загубих из очи. Все пак накарах бай Теню да закара лодката до последното място, където бях видял мехури, пуснахме котва и аз бързо се приготвих за спущане. Надянах гумените перки, сложих маската, препасах колана с ножа, стегнах апарата на гърба и прескочих борда на лодката.

Спуснах се бързо до дъното и в големи зигзаги огледах района. „Човекът с жълтиците“ бе изчезнал, сякаш се бе стопил във водата. Нито следа от него, нито познатия шум на излизащите от апарата въздушни мехури. Спрях за малко да помисля. Къде можеше да изчезне Хаджиколев? Като човек, който не вярва в чудеса, аз си дадох сметка, че единственото обяснение е в някаква скрита, незабелязана от мене пещера. И отново се залових да търся.

Минутите течаха. Аз се провирах между фантастичните силуети на подводните скали, хлъзвах се над сиво-жълтото дъно, разлюлявах с перките си нивята зелени и кафяви водорасли. Оглеждах всеки камък, всяка скална цепнатина.

И изведнъж забелязах висока морска трева, която изглеждаше неестествено изпомачкана. Приблжих се и я огледах. Да, някой си бе проправял път между водораслите. Промъкнах се и аз нататък и след малко бях пред заплашително зеещото гърло на тъмен и дълбок свод. Изминах само няколко метра навътре и попаднах всред гъст, непрогледен мрак. Поколебах се — беше невъзможно да продължа в тъмнината. Излязох пак навън, огледах се, за да запомня мястото, бързо изплувах до лодката, взех непромокаемото си фенерче и след минута бях отново в пещерата.

Това беше един тесен, не по-голям от един квадратен метър проход в скалата, където шумът от апарата ми отекваше с грозен и непоносим за ушите тътен. Следвайки бледия жълт лъч на фенерчето, аз внимателно се провирах напред, спирах, ослушвах се и отново продължавах. Изминах двадесет... тридесет... петдесет метра... Водата около мен посивя, фенерчето стана излишно. И после проходът свърши. Като следвах наклона на скалата, изплувах нагоре. И внезапно пред мен се разкри най-удивителната гледка, която някога е виждало човешко око!

Представете си една пещера с размерите на най-големия театрален салон, който сте виждали. Тя е висока около 15 и дълга не

по-малко от 50–60 метра. Изпълва я мека, топла светлина — както установих по-късно, тя произлизаше от няколко малки прозорчета в тавана, но изкусно усилена чрез система от многобройни сребърни огледала. В единия край на тази зала е изходът на подводния проход и оттам нататък се разстила просторна площадка, върху която са струпани приказните, невероятните съкровища на Лизимах.

Очарован, омаян, аз свалих апарата, оставих го на скалата покрай водата и с благоговейни стъпки приближих към струпаните богатства. Най-отпред, застрашително размахала ръце, стоеше една гигантска, може би 10-метрова златна статуя на жена, в която лесно познах асирийската богиня Ищар. От двете ѝ страни, изправени като стражи, се виждаха два чудовищно-величествени крилати човеко-бикове, прилични на онези от Британския музей в Лондон. По-нататък се забелязваха златните статуи на лъвовете и пантери, на вавилонския бог Ащур, на египетския божествен бик Апис, една изящна, изваяна от злато и слонова кост Атина Палада мирно стоеше до ужасния човекояден финикийски бог Ваал, а в дъното, зад множеството други статуи, се издигаше купчина от златни плочки с клинопис, за осем от които бе купена една кола „Волга“...

Захласнат, аз бавно тръгнах между статуите. И тогава един глас — гласът на Мирон Хаджиколев, за когото в смайването си бях напълно забравил — ме накара да се върна към действителността:

— Не мърдай и вдигни ръцете си! Бързо!

Въпреки заповедта аз полека се обърнах. На пет-шест крачки от мене, до статуята на едно вавилонско човекоподобно божество с глава на орел, се бе появил Мирон и в ръката му лъщеше едно модерно, много модерно оръжие.

— А, това било археоложчето — присмя се той. — Няма какво, намерил си подходящо място за твоя гробница.

— А това пък е Мирон Хаджиколев — отговорих аз със същия тон, — собственик на кола и телевизор, който не знае нищо за незаконните продажби на антични златни статуетки.

— Мухльо! — изсъска той. — Нима щастието ми се усмихна да открия всичко това, за да ви го дам в ръцете, на вас... — Очите му светеха с трескав, нездрав блясък. — Всичко това е мое, разбираш ли? Само мое! Аз съм най-богатият човек на света. Ако искам, аз мога да

ви купя заедно с музеите ви и с всички вехтории, събрани в тях. Какво говоря! Аз мога да ви купя с цялата ви държава и с парцалите ви...

Разбрах: пред мен беше човек, комуто видът на несметните богатства бе разстроил разсъдъка. Такъв човек беше способен на всичко. Трябваше да действам бързо, да изпреваря налудничавите му постъпки.

Изглежда съм направил някакво движение, защото той изкрещя:

— Не мърдай или стрелям!

— На твоё място бих помислил, преди да стрелям — казах аз с ледено спокоен глас. — Пещерата не е поддържана повече от 2000 години. Таванът е напукан, прояден от ерозията и едно сътресение на въздуха може да го срина не само над моята, но и над твоята глава.

Предупреждението ми навярно го стресна, защото той вдигна поглед нагоре. Използувах тази възможност и се хвърлих напред. Всичко, което последва, продължи по-малко от секунда. Пред очите ми блесна изстрел, чу се гърмеж, не, ужасен грохот; в следващия миг аз стоварих юмрука си в брадата му. Мирон Хаджиколев изпусна пистолета си и падна. Но моите думи очевидно не са били без основание — от тавана и стените се откъртиха камъни и се затъркаляха надолу. Светлината видимо намаля — някои от прозорчетата се бяха запушили.

Тези разрушения отвлякоха вниманието ми за няколко секунди. Когато погледнах отново, видях, че противникът ми пълзи към падналия пистолет. В този момент аз престанах да бъда „нашият вещ археолог Камен Страшимиров“ и се превърнах в някогашния Пъчо, не, в човек, който се бореше за живота си. Скочих напред тъкмо когато ръката на Хаджиколев беше на няколко сантиметра от оръжието. Изблъсках го, нахвърлих се върху него и между нас започна дива борба, Хаджиколев беше може би по-силен от мене, жилав и як. Победата накланяше ту към мене, ту към него. После, като извиках на помощ цялото си минало боксьорско умение, успях да надделея. Но тогава той докопа някаква статуетка, удари ме по тила и за малко аз загубих съзнание.

Тук той извърши грешка — вместо да повтори удара си, спусна се към пистолета. С огромно усилие аз надвих замайването си и се скрих зад колосалната статуя на една финикийска Астарта. От около двадесет метра Мирон се прицели и стреля. И тогава настана

ужасното. Пещерата потъна в мрак, от всички страни с адски трясък се затъркаляха големи каменни отломъци. Чух сърцераздирателен писък и после се възцари смразяваща, злокобна тишина.

— Хаджиколев — обадох се аз след малко, — жив ли си?

— Жив съм — отговори с усилие гласът му, — но съм ранен и затиснат от камъни. Стената до мене се срина...

— Почакай! Ще потърся фенерчето си и после ще ти помогна.

Наоколо беше тъмно като в гроб, но аз бях запомнил добре мястото, където бях оставил съоръженията си, и сега пипнешком успях да ги намеря. Грабнах фенерчето и светнах. Ужас! Първото нещо, което видях, беше, че проходът, спасителният подводен проход е затрупан!...

Наложих си да не мисля за това. Потърсих Хаджиколев и го намерих в окаяно положение — полузатрупан под камъните, ранен, загубил много кръв. Залових се да разчиствам каменната купчина. Той следеше всяко мое движение и в погледа му се четеше недоумение.

— Защо правиш това? — попита по едно време. — Защо не ме изоставиш? Та нали аз исках да те убия? Ето, сега всичко това е само твое!

— Глупак! — казах раздражено. — Да не мислиш, че за себе си търсех съкровищата!

— Но защо ме спасяваш? — след като помълча, запита отново той. Гласът му звучеше необикновено трезво и разумно. — Защо си губиш времето за човек, който преди малко едва не те застреля?

— Защото все пак си човек. Неразумен, алчен, жесток, но човек.

Най-после успях да разровя камъните и да освободя Хаджиколев. Левият му крак беше в плачевно състояние — смазан, разкъсан, вероятно и счупен. Свалих колана си и с него здраво стегнах бедрото на ранения, за да спре кръвоизлива. Тогава седнах на земята до него и избърсах потта от челото си.

— С нас е свършено — казах аз най — сетне. — Проходът е затрупан. Ако не направят нещо отвън — загубени сме.

Умълчахме се. Хаджиколев дълго се колеба, преди да каже:

— Не мисли за мене. Аз и да изляза, сигурно ще бъда съден, наказан... Остави ме и се спасявай. Знаем как можеш да се спасиш. — Той прошепна тихо на себе си: — Изглежда тези камъни трябваше да паднат, за да ми върнат ума в главата... — Не изрекох нищо и той

продължи високо: — Пещерата има и втори изход. Не съм го използвал, понеже отвежда близо до даляните, до хората. Но сега ще ти го покажа.

След като си починах малко, аз вдигнах ранения на гръб, понесох го, а той държеше фенерчето и ми сочеше пътя. Вървахме по тесен скален процеп навътре към сушата, минавахме между скали и съкровища и накрая се озовахме при друг подводен проход, приличен на първия.

— Тунелът е само около 10–15 метра — рече Хаджиколев, като се отпуснахме на скалата. — Виждаш, аз и тъй и тъй не мога да го премина. Но ти бягай, спасявай се и не мисли за мене.

— Не — възразих аз. — Ще се спасим и двамата. Почакай ме тука.

Върнах се назад за дихателните апарати. Почти веднага намерих моя, но неговият... неговият беше изчезнал и аз разбрах — някой падащ камък го бе улучил, сгъстеният въздух бе експлодирал и именно тази експлозия бе причинила страшните разрушения.

Пренесох апарата и го закрепих на гръба на ранения.

— Дишай спокойно, стой неподвижно и ми сочи пътя с фенерчето — казах. — Аз ще те пренеса оттатък.

Той възрази — да се преплуват 15 метра под вода е лесна работа, но когато човек влачи едно тежко тяло, задачата се превръща в самоубийство. Вътрешно бях съгласен с него, но не можех да го изоставя, а не виждах друг изход за спасение. Трябваше да рискувам.

Спуснах Хаджиколев във водата, няколко пъти вдишах и издишах дълбоко, за да напълня дробовете си с повече кислород, улових живия си товар и се гмурнах в мастиленочерната паст на бездната. Още първите метри ми показаха, че начинанието ми бе осъдено на неуспех — раненият бе много тежък, а проходите твърде тесни за двама души. Но нямаше възможност за връщане и аз плувах напред. Постепенно силите ми намаляха, тласъците на перките ми ставаха все по-слаби и по-слаби, алени кръгове се завъртяха пред очите ми. Разбрах, че съм загубен. Почти бях загубил съзнание, когато усетих, че Хаджиколев натиска нещо между зъбите ми. В следващия миг обилен свеж въздух изпълни дробовете ми — раненият ми бе подал мундщука на апарата.

Поех няколко глътки въздух — о, повярвайте ми, тяхната цена бе много по-висока от всичките съкровища на Лизимах! — върнах му мундщука и с нови сили продължих нататък, към свободата, към живота.

Скоро тъмнината се разсея, пред очите ми се появи светлият кръг на изхода на тунела и там няколко сребърни рибки сякаш ни поздравяваха за щастливото ни избавление.

След малко изплувахме на повърхността и светлината на летния ден се плисна над главите ни. Честна дума — никога друг път в живота си не съм бил така признателен за простите човешки радости: за слънцето, за въздуха, за ширината на простора... Но дълбоко в себе си аз още тогава знаех — ще мине време, споменът за изживения ужас ще избледнее и аз отново ще се върна в пещерата, ще се върна, за да предам на човечеството съкровищата на Лизимах.

[0] Лизимах — Пълководец и един от наследниците на Александър Македонски. След смъртта на завоевателя получил Тракия (323 г. пр.н.е.), покорил земите на тракийския цар Севт III и основал собствено царство. ↑

[1] Салманасар IV, Тиглатпаласар III, Синахериб Бесния — асиро-вавилонски царе. ↑

[2] Кир, Дарий — персийски царе. ↑

[3] Страбон — гръцки географ (I век пр.н.е.). ↑

Разказът е публикуван в списание „Космос“, брой 2 от 1964 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.